

OVERNAME UIT:***MORES. TIJDSCHRIFT VOOR VOLKSCULTUUR IN VLAANDEREN, 2 (2001) 1***

‘project alpha’: een kwantitatief en kwalitatief onderzoek naar het actuele lokaal historisch, volks- en heemkundig landschap in Vlaanderen

Jeroen Walterus

Onze missie

Op het einde van vorig jaar werd door de Minister van Cultuur beslist het Vlaams Centrum voor Volkscultuur een onderzoeksproject toe te kennen dat beoogt een grondig inzicht te verwerven in de sector van familiekunde, volkskunde, industriële archeologie, heemkunde en lokale en regionale geschiedenis, en in de sectoren waarmee deze disciplines raakvlakken vertonen. Op microniveau zal het onderzoek de bestaande initiatieven, groepen, verenigingen en instellingen in de sector repertoriëren en nagaan welke functies de onderzochte sector vervult, met welke technische en inhoudelijke kwaliteit, met welke doelstelling en met welk resultaat. Op macroniveau moet het onderzoek een beeld geven van de inhoudelijke, organisatorische en beleidsmatige samenhang binnen deze sector. De onderzoeksresultaten zullen bestaan uit een inventarisatie, een beschrijving en vergelijking, een evaluatie en waar mogelijk suggesties voor maatregelen. Meer algemeen zal het onderzoek trachten mogelijke toekomstperspectieven aan het licht te brengen, uitgaande van de potenties die de sector bezit om bij te dragen tot cultuurbehoud, -beleving en -ontwikkeling.

Eerste luik: inventariseren en repertoriëren

Om deze globale ‘missie’ van het project te realiseren, zullen in verschillende fasen diverse onderzoeken worden opgestart. In een eerste luik van het onderzoek zal het ‘in kaart brengen’ van de sector centraal staan. Dit in hoofdzaak kwantitatieve luik van het project heeft tot doel zoveel mogelijk gegevens te verzamelen, zodat een zo volledig mogelijk ‘repertorium’ van de sector kan worden samengesteld. Om dit te bereiken zal er in samenwerking met een onderzoeksbureau een grootschalige enquête in de sector worden gehouden. Om evenwel zo breed en exhaustief mogelijk te kunnen enquêteren, is het zaak eerst zoveel mogelijk relevante doelgroepen te identificeren: het verwerven van adresgegevens is dan ook onze eerste zorg! Daarom lanceren wij in deze nieuwsbrief, maar ook via andere media, een oproep naar het brede veld toe, om spontaan adresgegevens van interessante initiatieven aan te melden voor dit onderzoek.

Er zal overigens in dit onderzoeksluik ook bijzondere aandacht gaan naar documentaire collecties binnen de sector. Er zullen in de mate van het mogelijke inspanningen geleverd worden om een basisinventaris samen te stellen die een beschrijvend overzicht geeft van het 'collectieve bezit'. Maar nog belangrijker is een grondige technische en functionele behoeftenanalyse van het informatie- en documentbeheer in de sector. Deze studie zal in een apart onderzoeksdeel haar beslag krijgen, en zou moeten resulteren in een concreet plan om op middellange termijn concrete initiatieven te ontwikkelen om de informatie- en documentatiefunctie van de sector voor de eigen 'leden' maar ook naar het grote publiek toe te ondersteunen.

Tweede luik: ontwikkelen van de platformfunctie

Het 'repertorium' zal de vorm aannemen van een interactieve webdatabank, en onderdeel gaan uitmaken van een portaalsite op het internet, die op termijn als centraal referentiepunt (kruispunt-databank) en als platform voor informatie-uitwisseling zal functioneren voor de sector. En daarmee is meteen de link gelegd met een volgend luik in het project, waarin de focus ligt op de ontwikkeling van on-linedatabanken in een webomgeving met informatie over het actuele lokaal historisch, volks- en heemkundig landschap en over andere aspecten van volkscultuur en cultureel erfgoed in Vlaanderen. Het is belangrijk dat het VCV gebruikmaakt van de nieuwste informatietechnologieën om effectief en op gebruiksvriendelijke wijze informatie aan te bieden aan de sector, aan andere doelgroepen (wetenschap, onderwijs, overheid, ...) en aan het ruime publiek. Op deze wijze tracht het VCV ook het gebruik van de nieuwe informatiemedia in de sector te begeleiden en te stimuleren en nieuwe doelgroepen en werkerreinen aan te boren. Het aanmoedigen en cultiveren van nieuwe vaardigheden kan ook bijdragen tot vernieuwing en verjonging in de kernsector en schottendoorbreekend werken naar aanverwante sectoren toe. Het VCV zal overigens in de loop van dit jaar een publicatie uitgeven over het internet, waarin naast hands-oninformatie ook een thematische introductie wordt gegeven tot diverse deelgebieden uit het ruime domein van volkscultuur en cultureel erfgoed en hun aanwezigheid op het internet.

Derde luik: casestudies bijzondere deelgebieden

In het derde luik van het project zal, in samenwerking met universitaire onderzoeksinstituten, onderzoek worden verricht 'at the edges': in diverse casestudies zullen museale experimenten rond volkscultuur en cultureel erfgoed, projecten rond buurtgeschiedenis en mondelinge geschiedenis worden bestudeerd in functie van een kwalitatief onderzoek naar het actuele lokaal historisch, volks- en heemkundig landschap in Vlaanderen. Een diepgaand onderzoek naar de inhoud en naar de organisatie van het landschap is immers noodzakelijk. Vele initiatieven in deze sector slagen er (nog) niet in om in aanmerking te komen voor structurele ondersteuning (b.v. via het museumdecreet). Het is de bedoeling na te gaan waar de problemen schuilen en hoe deze kunnen worden verholpen. De werking van veel van de betrokken initiatieven vertoont vaak knelpunten die terug te voeren zijn op een gebrek aan financiële en personele middelen. Maar hierbij moet ook de hypothese

worden onderzocht in welke mate dit alles tot op zekere hoogte zou terug te voeren zijn tot een gebrek aan (aansluiting bij) maatschappelijke belangstelling. Wat kan daaraan worden gedaan?

Innovatie en interdisciplinair onderzoek

Tot dit onderzoeksluik behoort ook een meer theoretiserende bijdrage over de betekenis, de connotaties en zelfs de benaming van disciplines als volkskunde, heemkunde en begrippen zoals erfgoed. In het buitenland werden de voorbije jaren discussies gevoerd over het statuut van deze disciplines: wat kan hieruit worden geleerd over de actuele en toekomstige positie van volks- en heemkundige en andere instituties en verenigingen in Vlaanderen? Verder duiken ook in Vlaanderen allerlei nieuwe initiatieven op (bijvoorbeeld rond de geschiedenis van stadsbuurten of rond innoverende museumprojecten) die zich slechts deels of helemaal niet met de genoemde disciplines identificeren: is er kruisbestuiving mogelijk? Kunnen contacten innoverend werken? Het onderzoek stelt zich onder andere tot doel methodologische richtlijnen en onderzoekservaringen (al dan niet uit het buitenland) door te geven aan de sector, om studie en onderzoek te begeleiden en te stimuleren.

‘Project alpha’: info en contact

Het project is gestart op 1 januari van dit jaar en zal lopen tot september 2002. We zullen op regelmatige basis verslag uitbrengen over de voortgang van het project via deze nieuwsbrief, maar vooral via onze website (www.vcv.be).

Carlo Jengember is als projectmedewerker aangesteld en zal het project van nabij opvolgen. Carlo is van opleiding maatschappelijk assistent, ‘optie sociaal cultureel werk’ (IPSOC) en licentiaat in de kunstwetenschappen en archeologie (VUB). Hij heeft vele jaren ervaring in de socio-culturele sector, maar is ook goed thuis in de sector van volkscultuur en erfgoed. Bij hem kunt u terecht voor meer informatie over het project (carlo.jengember@vcv.be, 02-243 17 34).

Het projectmanagement wordt waargenomen door een stuurgroep die samengesteld is uit vertegenwoordigers van het kabinet, de administratie, het VCV en de sector, aangevuld met experts uit de wetenschappelijke wereld. Dr. Jeroen Walterus coördineert het project.

Het belang van dit onderzoek voor de sector kan niet worden onderschat. De diverse studies en inventarisatieopdrachten zullen een pak aan inzichten en objectieve gegevens opleveren, die richtinggevend kunnen zijn bij het bepalen van een beleid voor de sector in de komende jaren. Project ‘alpha’ is dan ook maar een eerste aanzet tot een nieuw elan voor de sector.